

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4112/2020
16.12.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић, Јелице Бојанић Кекез, Зоране Делибашић и Весне Поповић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Олег Копривица, адвокат из ..., против тужене „Комерцијалне банке“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 1875/19 од 18.02.2020. године, у седници већа одржаној дана 16.12.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 1875/19 од 18.02.2020. године, као о изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиле, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 1875/19 од 18.02.2020. године и пресуда Основног суда у Панчеву П 333/18 од 28.05.2019. године и **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 1875/19 од 18.02.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је, као неоснована, жалба тужиле и потврђена пресуда Основног суда у Панчеву П 333/18 од 28.05.2019. године којом је одбијен, као неоснован, тужбени захтев да се утврди да је апсолутно ништава и да не производи правно дејство одредба члана 9. ст. 1. и 2. Уговора о динарском кредиту са девизном клаузулом за куповину стамбеног објекта уз коришћење средстава Републике Србије, закљученог 29.06.2010. године између правно парничних странака и да се обавезе тужена да тужилји на име стицања без основа исплати износ од 16.294,00 динара, са законском затезном каматом од 29.06.2010. године (погрешно наведено „29.06.2017. године“) до исплате, износ од 106.153,00 динара, са законском затезном каматом од 29.06.2010. године до исплате, на име премије осигурања у корист НКОСК и износ од 3.326,00 динара, са законском затезном каматом од 29.06.2010. године до исплате, на име једнократне накнаде за обраду кредитног захтева у корист НКОСК и обавезана тужилја да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 61.715,46 динара. Ставом другим изреке одбијени су, као неосновани, захтеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилја је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са

предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, на основу члана 404. Закона о парничном поступку, ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013-УС, 74/2013- УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020, у даљем тексту: ЗПП), ради уједначавања судске праксе.

Тужена је поднела одговор на ревизију.

По оцени Врховног касационог суда испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужиоца као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. став 1. ЗПП, јер су основани ревизијски наводи о различитом поступању судова у истој правној ствари, што указује на потребу одлучивања о ревизији као о изузетно дозвољеној, ради уједначавања судске праксе.

Из наведених разлога је, на основу члана 404. ЗПП, одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле Уговор о динарском кредиту са девизном клаузулом за куповину стамбеног објекта уз коришћење средстава из буџета Републике Србије 29.06.2010. године, којим је банка одобрила кориснику кредита кредит у износу од 41.340 евра, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење (став 1) при чему банка из својих средстава одобрава кредит у износу од 31.005 евра, што представља 75% од укупног износа кредита (став 2), Република Србија на име учешћа из буџета одобрава 8.268 евра, што износи 20% од укупног износа кредита динара (став 3), а корисник кредита се обавезује да из сопствених средстава, по основу обавезног учешћа, исплати продавцу износ 2.067 евра, што представља 5% од укупног износа одобреног кредита (став 4). Према члану 5. став 1. уговора корисник кредита је обавезан да средства кредита из става 2. члана 1. уговора врати банци у року од 300 месеци, а средства из става 3. члана 1. уговора врати банци у року од 60 месеци, након истека периода отплате кредита из става 1. овог члана, све у складу са Планом отплате кредита који је саставни део уговора. Према члану 6. уговора висина каматне стопе износи 5,25% фиксно на годишњем новоу до 31.10.2012. године, а од 01.11.2012. године камата се обрачунава по стопи у висини бм еурибор-а увећано за маржу од 4,5% на годишњем новоу. Чланом 9. став 1. уговора се корисник кредита обавезао да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 0,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања, а ставом 2. истог члана да на име осигурања кредита код НКОСК плати премију у висини од 3,25% од износа одобреног кредита од стране банке, као и једнократну накнаду у висини од 30 евра у корист НКОСК, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања. Дана 23.07.2010. године тужиља је на рачун тужене платила износ од 16.294,00 динара једнократну накнаду по основу трошкова обраде кредита, износ од 106.153,00 динара на име премије осигурања у корист НКОСК као и износ од 3.326,00 динара на име једнократне накнаде за осигурање у корист НКОСК са којом је банка

18.01.2010. године закључила уговор о регулисању међусобних обавеза у пословима дугорочног стамбеног кредитирања становништва.

По налажењу нижестепених судова, одредба члана 9. уговора о кредиту је у складу са начелима облигационог права и осталим законским одредбама, због чега је захтев за утврђење њене ништавости неоснован. Тужилца је приступила потписивању уговора пошто је претходно јасно и недвосмислено упозната са чињеницом да ће банци платити накнаду на име трошкова обраде кредита и то пре пуштања кредита у течај, која накнада банци припада на основу пружених финансијских услуга и део је ефективне каматне стопе, као и премију и једнократну накнаду по основу осигурања кредита код НКОСК. Формулисањем спорне одредбе тужена није поступила супротно начелу савесности и поштења, већ се кретала у оквиру начела слободе уговарања, приказујући тужилци њене уговорне обавезе у одређеном односно одредивом износу.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужилце указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, због чега је укинуо обе нижестепене пресуде.

По оцени Врховног касационог суда, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга, па одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита није ништава, али под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита.

Наиме, трошкови обраде кредита и пуштања кредита у течај, као и други трошкови које банка обрачунава кориснику приликом одобравања кредита или који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава кориснику у току реализације уговора о кредиту, могу бити исказани у процентуалном износу и наплаћују се само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Ово произлази из одредаба члана 4. став 1. тачка 2. Закона о банкама којим није ближе прописана садржина уговора о кредиту, нити су прописана права и обавезе банке и клијента, док из члана 42. истог закона произлази да се на уговор закључен између банке и клијента примењују општи услови пословања банке, које је банка дужна да истакне у својим просторијама на видном месту најмање 15 дана пре њихове примене. Одредбом члана 43. истог закона прописано је да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозита и других кредитних послова.

Сагласно наведеном, законом није искључено право банке на наплату трошкова и накнада банкарских услуга по основу кредитних послова, а овлашћење уговорача да предвиде различите услове давања кредита који проистиче из начела слободе уговарања укључује и могућност да се уговори обавеза корисника кредита да банци накнади трошкове кредита. Стога одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да банци плати трошкове кредита у принципу није противна принудним прописима и као таква ништава у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима.

Међутим, иако уговарање обавезе да једна уговорна страна сноси трошкове друге уговорне стране није противно члану 1065. ЗОО, такво уговарање не може да се посматра независно од општих начела ЗОО имајући у виду да је банка финансијски стручна и доминантна уговорна страна. Начело аутономије воље из члана 10. Закона

претпоставља да би у таквој ситуацији клијент банке имао слободу уговорања само уколико зна врсту и висину трошкова банке за које се обавезао да ће их он сносити. Начело равноправности странака из члана 11. Закона, подразумева да је у том случају кориснику кредита дата могућност да се упозна са врстом и ценом трошкова банке које су уговором на њега преваљују и да процени да ли су ти трошкови заиста учињени, или ће бити учињени, да ли је њихова цена одговарајућа, или се произвољно наплаћују, док начело савесности и поштења из члана 12. истог Закона, захтева да уговарање обавезе плаћања трошкова банке, треба да садржи спецификацију трошкова и њихове висине, да би се избегла могућност злоупотребе у реализацији ове уговорне обавезе, односно могућност да банка наплати више пута исти трошак, односно да наплати и трошкове које је уопште није имала, као и да предмет такве обавезе учини одређеним сходно члану 46. Закона.

Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите, Народна банка Србије од 30.06.2006. године („Сл. гласник РС“, бр.57/06 а која је ступила на снагу 01.10.2006. године), прописала је јединствени обрачун објављивања трошкова камата и накнада банкарских услуга по основу депозитних кредитних послова (ефективна каматна стопа) као и ближих услова и начина обавештавања клијента банке. Јединствени начин обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе банка примењује у поступку обављања депозитних и кредитних послова из члана 4. Закона о банкама. Ефективна каматна стопа исказује се у процентима и важи од дана обрачуна. Тачком 5. наведене одлуке је предвиђено да понуда банке која се односи на депозите које банка прима односно кредите које одобрава треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: 1) податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то висину номиналне каматне стопе на депозит односно кредит, износ накнаде и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку полагања депозита односно одобравања кредита, износ накнаде и трошкова који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора о депозиту односно кредиту; 2) податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то: критеријуме за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, податак о страниј валути којем се кредит индексира или други критеријуми за ревалоризацију и индексирање депозита односно кредита, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора о депозиту односно кредиту, трошкове процене вредности непокретности покретних ствари, премије осигурања и друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкове уписа у регистар код надлежног органа, трошкове прибављања извода из земљишних књига, трошкове прибављања уверења потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкове кредитног бироа и друге. Ови подаци из тачке 1. треба да буду наведени и исказани у понуди тог става, тако да клијент ниједног тренутка не буде доведен у заблуду што се тиче било ког елемента тих података. Податке из става 1. ове тачке банка доставља клијентима на начин прописан упутством из тачке 11. одлуке. При закључивању уговора о кредиту банка на основу тачке 7. став 2. одлуке уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита и преглед битних елемената кредита који садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе као и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате док се у обрачун ефективне каматне стопе не укључују подаци из тачке 5. став 1. одредаба ове одлуке.

На основу изложених и цитираних тачака Одлуке може се закључити да постоје четири врсте трошкова банкарског кредита и то: трошкови које банка обрачунава клијенту у поступку одобравања кредита, трошкови који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора, трошкови који нису познати на дан обрачуна а могу настати у току реализације уговора и остали трошкови наведени у тачки 5. став 1. одредба под 2. алинеја 3. одлуке (трошкови процене вредности непокретности и покретних ствари, премије осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкови уписа у регистар код надлежног органа, трошкови прибављања извода из земљишних књига, прибављање уверења, потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкови кредитног бироа и други трошкови). Прве две врсте трошкова улазе у обрачун ефективне каматне стопе, док се друге две врсте трошкова не укључују у обрачун ефективне каматне стопе већ се исказују самостално.

Из изложеног произлази да ефективна каматна стопа у себи садржи накнаде и трошкове који су настали приликом одобравања кредита и који ће настати у току реализације уговора о кредиту, а који су познати приликом његовог обрачуна. С обзиром на то да трошкови обраде кредита настају приликом одобравања кредита, а да су трошкови пуштања кредита у течај познати на дан обрачуна кредита, ти трошкови морају бити укључени у обрачун ефективне каматне стопе и могу бити наплаћени само кроз обрачун ефективне каматне стопе. Уговарање трошкова кредита који се укључују у ефективну каматну стопу из тачке 5. став 1. одредба под 1. у процентуалном износу од главнице није забрањено. Без обзира на то да ли су трошкови исказани у проценту или у фиксном износу или комбинацијом тих метода, банка је дужна да податке о трошковима наведе у понуди тако да клијент ниједног тренутка не буде у заблуди о којим трошковима је реч, а суд у сваком конкретном случају мора испитати да ли је приликом закључења уговора о кредиту био испуњен услов прописан тачком 5. став 2. одлуке.

Поред наведеног, тужиља није уговорна страна из уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима дугорочног стамбеног кредитирања становништва који је тужена банка закључила 18.01.2010. годне са НКОСК, нити је реч о уговору који је закључен у корист клијента баке-корисника кредита. У том уговору закљученом између банке и НКОСК, тужиља нема статус осигураваача, нити осигураника, из чега произлази закључак да тужиља по основу тог уговора не може имати нити права, нити обавезе. Банка као кредитор свој кредитни пласман осигурава код НКОСК и обавеза из тог уговора за банку, као уговарача осигурања, а истовремено и осигураника јесте да плати премију осигурања, док се НКОСК по истом уговору обавезује да за случај наступања осигураног случаја исплати уговорену суму осигурања. Премију осигурања банка је платила новцем корисника кредита из уговора о кредиту, овде тужиље, постављајући као услов за пуштање кредита у течај наплату и тих средстава од клијента у уговором одређеном проценту, као и износ од 30 евра на име административних трошкова за подношње захтева за осигурање код НКОСК. Корисник кредита је због свој инфериорнијег положаја у уговорном односу принуђен да плати премију осигурања за уговор у којем није уговора страна, све како би банка за случај немогућности наплате свог потраживања по основу уговора о кредиту од тужиоца, износ свог потраживања наплатила од НКОСК.

Нижестепени судови у смислу наведеног нису дали оцену да ли је банка спорном одредбом из члана 9. став 2. уговора о кредиту, супротно начелу

равноправности страна у облигационом односу, као једном од основних начела облигационог права, за себе обезбедила само права, док је своје обавезе из уговора о осигурању пренела на корсника кредита који и поред плаћене премије, на име осигурања кредита не остварује никаква права из уговора о осигурању.

Због свега наведеног, Врховни касациони суд налази да због погрешне примене материјалног права чињенично стање на коме су засноване побијане одлуке није потпуно утврђено, јер је пропуштено да се разјасни да ли је приликом закључења уговора о кредиту у односу на спорну одредбу о наплати трошкова обраде кредита из члана 9. став 1. уговора био испуњен услов прописан цитираном тачком 5. став 2. Одлуке Народне банке Србије и зависно од тога оцени да ли је такво уговарање противно општим начелима Закона о облигационим односима, као и да се оцени да ли тужила као корисник кредита има правно обавезујућу релацију са НКОСК, да ли је спорном одредбом члана 9. став 2. уговорао кредиту обавезана на плаћање обавезе за другога (банку) и да ли је тужена доказала оправданост уговарања обавезе тужиле да туженој плати трошкове које тужена у циљу осигурања кредита има према НКОСК у моменту пуштања кредита у течај односно оправданост преваљивања те обавеза банке на тужилу као корисника кредита.

У поновном поступку првостепени суд ће полазећи од примедба изражених у овом решењу потпуно утврдити чињенично стање од кога зависи правилна примена материјалног права, те поново одлучити о тужбеном захтеву.

На основу изложеног, одлучено је као у ставу другом изреке, применом члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић